KEREN KAJEMET - KKL
ISRAELFONDEN

En park i Israel om ett historiskt hjältedåd av UD:s utsände.

Digitalt museum om Raoul Wallenberg

En unik mötesplats mellan Sverige och Israel

Raoul Wallenberg räddade judar på uppdrag av svenska utrikesdepartementet

En halvtimmes bilresa från Jerusalem, i området Tsora utanför Bet Shemesh, ska en park anläggas som hyllar den svenske diplomaten Raoul Wallenbergs gärning i Budapest under andra världskrigets slutskede.

Platsen ligger i ett populärt rekreationsområde dit många israeliska familjer reser på helgerna för att njuta av friluftsliv och natur.

Det populära resmålet kommer nu att kombineras med en minnesplats för Raoul Wallenberg, vars legendariska livsgärning möter stor uppmärksamhet i Israel.

Den 26 november 1963 gav Yad Vashem honom hederstiteln ”Righteous Among the Nations”. År 1987 blev Raoul Wallenberg hedersmedborgare i Israel.

Raoul Wallenberg är även en av Sveriges mest kända hjältar internationellt. Ingen annan svensk har blivit hedersmedborgare i fem länder: USA, Kanada, Israel, Ungern och Australien.

Ingen annan svensk var så operativ – tillsammans med övrig ambassadpersonal i Budapest – i kampen mot nazisternas folkmord.

Många av dem som räddades av Raoul Wallenberg, och deras efterkommande, bor i dag i Israel. En av dem är Tomas Vogel, som hösten 1944 levde med sin familj i ett stängt ghetto nära Donau.

I slutet av oktober 1944 räddades han, tillsammans med sin mamma och två systrar, i en dramatisk räddningsaktion av Raoul Wallenberg. I dag bor han med sina barn och barnbarn i Israel.

– Han köpte loss oss. Vi var en koloni på 800 personer. Jag såg honom från en meters avstånd – en lång, ståtlig man, nästan två meter. Jag såg väskan. Jag fick mitt liv som en present, förklarar Tomas Vogel så här drygt 75 år senare.

Svenskhusen och svenska skyddspass i Budapest räddade även livet på Kate Wacz, samt hennes mor och bror.

– Vi kommer aldrig att glömma att vi blev räddade och kommer alltid att vara tacksamma till Raoul Wallenberg, säger Kate, som i dag bor i Sverige.

När Keren Kajemet Sverige nu anlägger parken, är syftet att påminna om de hjältemodiga insatser som den svenske diplomaten utförde i slutet av andra världskriget.

Parken ska uppmärksamma den svenske diplomatens osjälviska insats för att i svenska UD:s namn rädda tusentals judar från Förintelsen.

Förutom den fasta installationen i parken planeras även en digital utställning i området som ger bakgrunden till Raoul Wallenbergs uppdrag och varför sanningen om vad som sedan hände den svenske diplomaten är höljt i dunkel.

– En park i Israel till minne av en av Sveriges största hjältar blir en påminnelse både till Israel och till Sverige om den heroiska insats som Raoul Wallenberg utförde, säger Max Federmann, verksamhetschef på Keren Kajemet.

– Det blir dessutom en påminnelse till ryska och svenska myndigheter om att han inte är glömd.

Den ursprungliga tanken var att inviga parken sommaren 2021. På grund av pågående corona-restriktioner är invigningen framflyttad ett år. ❑

Så här kan du/ditt företag/din församling stödja

Såväl Parken, den fasta installationen, som det digitala kunskapscentret om Raoul Wallenberg kommer att finansieras av donationer.

Du kan stödja projektet på följande sätt:

Plaketter i parken:
✔ För 20 000 kr får du en plakett på 100 x 300 mm.
✔ För 40 000 kr får du en plakett på 200 x 300 mm.
✔ För 100 000 kr får du en plakett på 600 x 300 mm.

Annonspaket:
Logotyp på hemsida kkl.nu i 6 mån.
3 halvsidor i KKL:s folder.
Summa: 50 000 kr

Plaketter vid Raoul Wallenberg Park.

Från likgiltighet och medlöperi till aktivism och byråkratiskt motstånd mot Förintelsen

Fram till hösten 1942 byggde UD byråkratiska pappersväggar för förföljda judar som ville fly till Sverige. Efter Éviankonferensen i juli 1938 bad Sverige Tyskland att stämpla ett J i judiska pass för att underlätta avvisning vid gränsen. När Förintelsen i september 1942 nådde Norge blev Sverige den första suveräna staten – sedan Nazityskland inledde sin förföljelse av judar år 1933 – som i samtal med tyskarna klargjorde att alla judar från en tredje stat var välkomna.

J-stämpel.

Norska Solveig Levin (t v) med då treåriga Mona (t h) flydde till Sverige hösten 1942.

De norska flyktingarna som kom till Sverige förvandlade svensk flyktingpolitik inifrån. Landsfiskalerna vid gränsen samtalade via telefon med UD angående varje enskilt flyktingärende när Sveriges nya politik mejslades fram.

Norska flyktingar vid svenska gränsen.

I oktober 1942 inleddes arresteringen av alla judar i Norge och all judisk egendom drogs in till staten. 776 judar deporterades till Auschwitz via lastfartyg. 738 dog, medan 38 överlevde. Av Norges cirka 2 100 judar flydde omkring 1 200 judar till Sverige.

De sista åren av kriget kontaktade svenska diplomater tyska kollegor i Oslo, Berlin, Vichy, Köpenhamn och Budapest och hävdade att judar hade en svensk anknytning till Sverige, vilket ofta var lögn.

Ungerska judar samlas för deportation 1944.

Upptäckten att svenskt medborgarskap innebar skydd för judar som skulle deporteras, fick svenska diplomater att delta i dagliga förhandlingar med tyska myndigheter runt om i Europa.

När de närmare 8 000 danska judarna hösten 1943 flydde från Danmark tog UD emot dem med öppna armar. Nästan alla danska judar lyckades fly över Öresund med hjälp av danska och svenska fiskebåtar i en av de största enskilda aktionerna mot nazisternas judeutrotningar under andra världskriget.

Sveriges regering gjorde ett officiellt uttalande i Sveriges radio den 2 oktober 1943 där Nazityskland varnades för konsekvenserna om de danska judarna utsattes för samma behandling som judar i Norge och andra ockuperade länder.

För första gången sedan Hitler kom till makten 1933 uttryckte en suverän europeisk stat även offentligt sin villighet att ovillkorligt ta emot judar som flydde från nazisterna.

Skyddspass.

På plats i Budapest kunde sedan den svenske diplomaten Raoul Wallenberg – med stöd av detta byråkratiska motstånd från svenska UD – rädda tiotusentals människor genom att dela ut svenska skyddspass, erbjuda boende i svenskhusen och hävda svensk anknytning för ungerska judar som hotades av Förintelsen. ❑

Med din hjälp kan planerna på ett digitalt museum förverkligas

Sista veckan i februari i fjol besökte jag Park Sweden för att planera utformningen och uppbyggnaden av Raoul Wallenberg park tillsammans med projektteamet. Under samma resa träffade jag Tomas Vogel, som räddades av Raoul Wallenberg i Budapest när han och familjen var på väg till Donau för att avrättas hösten 1944.

Dessutom träffade vi Isaac Herzog, som då var ordförande för Jewish Agency men som nu blivit president i Israel, för en intervju som kan ses på vår Youtube-kanal.

Trots ett år av nedstängningar och olika former av restriktioner, har planeringsarbetet och uppbyggnaden av parken fortsatt, om än i ett något långsammare tempo. Nu ökar vi tempot i projektet. Parken, som ligger i ett naturskönt område nära Jerusalem, är ett mycket populärt utflyktsmål för många israeler, betonade Isaac Herzog för oss.

Foto: Jorge Novominsky, KKL-JNF

Sveriges ambassadör Erik Ullenhag i Raoul Wallenberg Park.

Parken kommer bland annat att omfatta ett interaktivt utomhus museum som en hyllning till Raoul Wallenberg. Med sina smarta mobiltelefoner kommer besökare att ta del av Raoul Wallenbergs gärning i Budapest via ett antal så kallade QR koder. Det finns knappast någon person som bättre förenar Sverige och Israel på ett så påtagligt sätt som Raoul Wallenberg. Nu i juni var Sveriges ambassadör i Israel, Erik Ullenhag, på besök för att se hur parken växer fram.

I vår strävan att förbättra relationerna mellan våra länder är uppbyggnaden av parken och spridandet av kunskapen om Raoul Wallenberg ett viktigt steg, vilket bekräftades under vår intervju med Isaac Herzog.

Han framförde ett starkt budskap till Israelvänner om projektets betydelse. Nu hoppas vi att du vill stödja projektet med en gåva. Alla bidrag är välkomna och uppskattade, stora som små. Som bidragsgivare kommer du med i den speciella bok som etableras i Jerusalem, samt en QR baserad lista på plats. Med din gåva stärker du banden mellan våra länder.

Max Federmann
Verksamhetschef
Keren Kajemet
Israelfonden

Tomas Vogel och Max Federmann i Raoul Wallenberg Park.

Foto: Elad Brami

– Raoul Wallenberg var en av de största rättfärdiga i historien som räddade många judar.
– Jag uppmanar understödjare att bli involverade och bidra till detta unika projekt. Jag känner personligen väldigt många judar som flydde till Sverige efter andra världskriget. Sverige öppnade då sina gränser och var en plats för flyktingar.

Isaac Herzog
Israels president

KEREN KAJEMET - KKL
ISRAELFONDEN

Keren Kajemet • Adress: Box 5053 10242 Stockholm • Tel: 08-661 8686 • Hemsida: www.kkl.nu • E-post: info@kkl.nu • Bankgiro: 5816-5515 • Swish 123 683 76 78